

сьогодення відповідь на це питання очевидна - до державної нотаріальної контори, незважаючи на те, що на це витрачається чимало часу. Адже державні контори не справляються з тим навантаженням, з тим потоком людей, які бажають звернутися до них для вчинення тих чи інших нотаріальних дій. Чи справляється в такому разі держава з забезпеченням доступності до державної нотаріальної контори? Чи виконує Міністерство юстиції України, Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі зі своєю функцією у контролі за організацією нотаріальної діяльності, яка покладена на них Законом. Відповідь очевидна - ні. Адже, не є нормальною ситуація, коли люди для того щоб потрапити на прийом до державного нотаріуса займають черги ще зночі. В якій цивілізованій країні, тим більше якщо мова йде про демократичну країну така ситуація є прийнятною? І це йдеться про Київ - велике, індустріально розвинене місто, і можна лише собі уявити ситуацію яка відбувається в областях.

Також, проблема реалізації принципу доступності зумовлюється, як вже зазначалося вище, і певними матеріальними аспектами. Крім того, на психологічному рівні люди сприймають приватних нотаріусів, як так званих, бізнесменів, основна мета яких отримати прибутки. Але, при цьому, не мають уявлення які кошти приватні нотаріуси сплачують до державного бюджету за свою діяльність, маючи більше обов'язків, аніж прав. По суті, діяльність приватних нотаріусів здійснюється на засадах самофінансування як технічного, так і матеріального забезпечення, на відміну від державних нотаріальних контор, які фінансуються державою.

Отже, вищезгадані проблеми є лише частиною тих, які необхідно вирішити для нормального функціонування нотаріату в Україні. На нашу думку, їх вирішення можливе лише за умови тісної співпраці законодавців з науковцями, адже для прийняття якісного Закону необхідний науковий підхід.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про нотаріат» : від 2.09.1993 р., № 3425-ХІІ // ВВР України. - 1993. - № 39. - ст. 383.

ДЕРЖАВНИЙ ІМУНІТЕТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Новосад Н.В.,

ад'юнкт кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ

Державний імунітет сьогодні є важливим поняттям в дослідженні процесів державотворення на філософсько-правовому рівні. Аналіз поняття «державний імунітет» насамперед передбачає вивчення його в теоретико-методологічних аспектах.

За останні роки розуміння меж поширення державного імунітету і, відповідно, його тлумачення коливалось від «берегів абсолютного до обмеженого», постійно протиставляючи права одного суверена іншому, що саме по собі не було досить складним для розмежування, враховуючи природу їх виникнення. Однак неоднозначне тлумачення приватних дій суверена / держави, які не підпадають під захист імунітетом, тим більше у випадках відносин із приватними особами, які не знаходяться під юрисдикцією суверена, та обсяг прав, яких значно менший, ніж при публічних діях двох суверенів. Ситуація, ще більше ускладнюється, коли необхідно захистити права таких приватних осіб та протиставити їх у ієрархічному розумінні правам суверена, тобто завжди виникає колізія між природним та позитивним правом. Розв'язання такої ситуації не завжди є чітко зрозумілим. Крім того, практична

сторона правозастосування, що відображена у судовій практиці, характеризується повнотою діалектичних міркувань щодо співвідношення формально визначених фактів з їх значенням для суб'єктів правозастосування.

Ця діалектика знаходить свій вияв у тому, що в ряді випадків тим фактам, котрі ідентичні за їх зовнішніми, емпіричнофіксованими ознаками, може бути притаманна неоднакова значущість і навпаки: аналогічної значущості здатні набувати такі факти, які відрізняються між собою за їх формальними характеристиками (див.: Рабнович П.М. Спразбурське правосуддя: філософсько-антропологічні та ґносеологічні засади// Проблеми філософії права. – 2008-2009. – Т. VI-VII).

Саме тому справи, які розглядалися різними судами різних країн щодо застосування міжнародних принципів «державного імунітету», і здавалось би, однакові за своїм предметом спору, знаходили зовсім різне, часто прямопротилежне відображення в тлумаченні аналогічних фактичних обставин і - в кінцевому рахунку - у рішеннях судів.

Європейський суд з прав людини підтримує висновок про те, що сучасна структура міжнародної спільноти незалежних та суверенних держав є предметом судового розгляду виключно за їх згодою, а примусова заміна (суброгація), здійснювана національними судами при міжнародних процедурах вирішення спорів, є передчасною.

На нашу думку, філософсько-правову природу сучасного поняття державного імунітету слід розглядати крізь призму становлення понятійного апарату та у розрізі історичного аспекту його становлення. Звичайний спосіб досягнення необхідного балансу між конфліктуєчими суверенами (державами) полягає у розмежуванні дій суверена на приватні та публічні. Однак даний підхід не вирішує усіх проблем, оскільки надає можливість для різного його застосування у різних правових системах. Проблема й полягає у тому, що розмежування та спосіб застосування не поширюється на політичні угоди, як на належну сферу державної діяльності та пріоритети державної політики, котрі складно підвести під формальні правила. Як відзначав професор Кембриджського університету Джеймс Кроуфорд (див. J.Crawford. *International law and Foreign Sovereigns*, 1983), що, хоча і можна досягти консенсусу щодо обмеженого імунітету держав, але не вистачає пояснень для того, щоб чітко розмежувати справи, у яких держава має імунітет та справи, у яких вона його не має.

Таким чином, у теоретико-методологічному сенсі виникає важливе питання: яка роль відводиться державному імунітету як способу врегулювання різних юрисдикцій через причину конфлікту інтересів? Філософи і теоретики права пропонують різні способи вирішення цього питання.

Так, Гамаль Мурсі Бадр (див. G.M.Badr. *State Immunity: An analytical and prognostic view*, 1984) відхиляє імунітет як метаюридичний аргумент, який не має власного незалежного і самодостатнього механізму позитивного права. На його думку, посилення одних держав щодо юридичної сфери інших держав через транснаціональне втручання руйнують достатній (належний) зв'язок із країною місця суду та встановлюють юрисдикцію на власні суди.

У своїй праці Мішель Коснард (див.: M. Cosnard. *La Soumission Des Etats Aux Tribunaux Intemes*, 1996) розвиває ідею щодо можливості існування взаємної юрисдикції, вважаючи, що у всіх справах місцевий суд може відмовити у застосуванні принципу імунітету. Підставою для такої відмови є згода (пряма чи непряма) самої іноземної держави. Непряма згода не обов'язково повинна тлумачитись як вираш країни місця суду, а стосується лише взаємного його прийняття, а не розширення сфери державної діяльності, здійсненої відповідно до принципів верховенства права та рівності сторін.

Професор Гарвардського університету Девід Кеннеді (див.: D.Kennedy. *International Legal Structures*, 1987) зробив значний внесок у розуміння

предмету, наголошуючи на тому, що тлумачення юрисдикції чи імунітету є відмінним від незалежного тлумачення джерел чи матеріального права. Він дослідив «проблеми риторики та переконання, що характерне для міжнародного публічного права» відокремлено від їх політичних, ідеологічних чи історичних контекстів. Кеннеді описав юрисдикцію як міжнародний режим кордонів, визначив межі суверенної влади без встановлення її нормативних обмежень та без посилання на відповідну межу такої норми.

Отже, для втілення права державного імунітету доцільно впроваджувати розмежування урядових та неурядових завдань, покладених на державу, оскільки держава є втіленням політичної волі людей та юридичним відображенням колективної правосуб'єктності, а уряд в свою чергу виступає робочим інструментом держави та його представником у міжнародних відносинах. При цьому дії державного органу чи посадових осіб чи утворень, які виконують певні функції державної влади, можуть бути прирівнені до дій самої держави з подальшою відповідальністю за них з боку держави.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВНИЧОЇ КОМІСІЇ У СТРУКТУРІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА (НТШ) у 1892 – 1939 рр.

Луцька Г.В.,

здобувач відділу історико-правових досліджень Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

Доцільно зауважити, що проблематика Наукового товариства імені Шевченка (далі – НТШ) виступала предметом наукових досліджень представників історичної, філософської та юридичної науки. Значну увагу на дослідження проблематики НТШ (як на комплексному рівні, так і на рівні окремих проблем) свого часу звертали І. О. Андрухів, Я. Й. Грицак, З. І. Зайцева, Р. В. Кучер, Л. В. Міхневич, Я. Падох, М.Й. Перів, В. Савенко та інші науковці.

Проте здебільшого поза увагою науковців залишилась проблематика правового статусу та функціонування правничої комісії у структурі НТШ у період 1892 – 1939 рр., що, у свою чергу, обумовлює необхідність її подальшого дослідження.

Разом з тим, вирішальну роль у процесі вивчення особливостей правового статусу та особливостей функціонування правничої комісії у структурі НТШ у 1892-1939 рр. відіграють методологічні основи дослідження.

Важливою у розрізі висвітлення проблематики функціонування правничої комісії НТШ є філософсько-світоглядна методологія, зокрема, діалектичний метод. Він має важливе значення для вивчення даної проблематики з точки зору динаміки становлення та розвитку НТШ в цілому та правничої комісії у її складі зокрема. При цьому за його допомогою можна встановити закономірне та випадкове у розвитку НТШ, динаміку самих етапів, внутрішні суперечності всередині товариства та його структурних підрозділів. Наприклад, за його допомогою можна встановити причини суперечностей М. Драгоманова з членами НТШ та критику ним діяльності товариства. Зокрема, встановити те, чому саме він дав оцінку НТШ як «тісного кружка», що ніби то носив вузькоспеціальний характер [1, с. 34].

Не менш важливе значення у контексті дослідження проблематики НТШ має використання історичного та історико-правового методів дослідження. На основі історичного методу дослідження у даному випадку встановлюється хід подій, пов'язаних з функціонуванням НТШ в цілому та правничої комісії зокрема на базі архівних джерел, а на основі історико-правового методу –